

La literatura i la vida, o fer de la memòria una obra d'art

ELS CLÀSSICS

Dues grans tragèdies

JORDI NOPCA

Després de conèixer la doble veritat –que ha matat el pare i ha tingut una relació incestuosa amb la mare, Jocasta–, el rei Èdip es buida els ulls per no poder veure el seu rostre pecador mai més. Etèocles i Polinices, dos dels seus fills, el tanquen al soterrani del palau i el tracten amb tan pocs miraments que Èdip els acaba deixant anar una maledicció que s'acabarà fent realitat: als dos germans els tocarà repartir-se l'herència a cops d'espasa. Aquesta és la premissa d'*Els set contra Tebes*, d'Èsquil (525–456 aC), un dels cims de l'art tràgic del dramaturg grec en què Etèocles i Polinices lluiten per regnar a Tebes.

Prometeu encadenat, la segona obra inclosa al volum de la Fundació Bernat Metge –publicat per primera vegada l'any 1933 i amb la traducció de Carles Riba– no és una obra gaire més lluminosa que *Els set contra Tebes*. El tità Prometeu és encadenat a una roca d'Escítia per haver fet enrabiard Zeus. Des de la desafortunada talaia observa la seva dissort, acompanyat per Océa, Hermes, Ió i un cor de nimfes vingudes del mar: “Que sobre mi caigui el rull bifurcat del foc...” ❖

ELS SET CONTRA TEBES
ÈSQUIL
TRADUCCIÓ
DE CARLES RIBA
F. BERNAT METGE
94 PÀG./9,95 €
(DIUMENGE,
AMBLARA)

L'autor va ordinar un univers bigarrat i incitador per on el protagonista ha d'orientar-se –ací caic, allà m'aixequé– cap a la maduresa. És a dir, cap a la llibertat.

El món del segle XVIII no és el nostre, i algunes de les dèries de Goethe poden sobtar el lector, com el llarguíssim dossier sobre la coronació del rei de romans a Frankfurt, o la indesmaïable satisfacció d'haver-se conegut de què fa gala el nostre amic –perquè és el que el jove poeta acaba sent: un amic un pèl eixelebrat–. Però fins en els passatges més insòlits, si el lector s'estima l'obra de Montaigne, apreciarà la peculiar barreja d'anècdota i de reflexió de Goethe. A més, hi ha la vivacitat del món que retrata, just en el moment en què a Alemanya es covava el que Peter Watson ha definit com el “tercer renaixement europeu”. Hi ha l'ordre pausat de la ciutat de Frankfurt, hi ha la gresca universitària, hi ha el descobriment de Spinoza i de Shakespeare, la devoció dels grecs compartida amb l'amor a la naturalesa i la naturalitat, l'eclosió de tot allò que després s'anomenarà romanticisme, els grans escriptors que el preparen o el combaten, o les dues coses alhora –Lessing, Wieland, Herder, Lavater, etc.–, o els paisatges d'Alsàcia i de Renània, magistralment pintats amb la paraula. A més d'una autobiografia, *Poesia i veritat* és una enciclopèdia i un gran fresc.

La traductora, Núria Mirabet, va guanyar un premi el 2003 per aquest treball. No l'ha pogut publicar fins ara, i ho ha fet en condicions adverses, sense ajuda. L'edició se'n ressent. La puntuació sovint és un desori, i ací i allà hi ha entrebancs indignes d'ella i de Goethe. Són molèsties irritants, però fàcils d'esmenar. No ho ha fet ningú. Un símptoma ben il·lustratiu de les noves tendències de l'edició en català. La poesia i la veritat mereixen, sens dubte, millor sort. ❖

TISCHBEIN VA RETRATAR GOETHE A ITÀLIA

ENRIC SÒRIA

Se sol dir que l'obra mestra de Johann W. Goethe és *Faust*, i bé pot ser, perquè aquesta obra estranya i fascina-dora és rica com el món i densa com una al·legoria, i enclou la màgia del barroc i la passió romàntica, però també hi ha les novel·les, tan modernes encara avui, les altres peces teatrals i la flexible i variada poesia, de l'enjogassament feliç de les cançons a la profunditat del clam de *Prometeu*. Però qui s'habitua a freqüentar la seua literatura acaba sospitant que l'obra mestra de Goethe no és una altra que aquest personatge estrany i sens dubte fascinant que es deia Goethe, i ell ho sabia.

Hi ha arguments per sostenir-ho. No debades una bona part de la seua obra consisteix en textos en què escriptura i vida conflueixen: diaris, memòries, cartes, llibres de viatge,

converses, etc. Entre tots ells, *De la meua vida. Poesia i veritat* n'és el més dilatat. Cal advertir que aquest també és un llibre ben estrany, i no poc captivador, que no té gaire a veure amb una autobiografia a l'ús. Per entendre'l, convé saber que el terme *Dichtung* vol dir *poesia*, però que el seu significat inclou el d'obra literària construïda, inventada, i que aquest sentit matisa els termes que l'envolten, vida i veritat. Amb els seus records, Goethe pretén “mostrar i presentar l'home en relació amb la seua època”, però també vol fer una obra d'art. Per això s'ha dit que *Poesia i veritat* és una novel·la d'aprenentatge, que agafa el seu protagonista en el bressol i no l'abandona fins que la vida li imposa les tries ineludibles dels adults. Goethe suprimeix i amplifica, condensa diversos personatges en figures modeliques –Gretchen, Friederike Brion– o s'endinsa en tota mena d'elucubracions (la novel·la il·lustrada sempre és didàctica). Així,

DE LA MEUA VIDA. POESIA I VERITAT
J.W. GOETHE
TRAD. NÚRIA MIRABET
MONTFLORIT
620 PÀG./30 €

Sempre ens ha agradat fer les coses d'una altra manera...

Cercle
és llegir,
és escoltar,
és sentir,
és viure...

Cercle ets tu.

cercle.cat